

Luonnonsuojelulain 83 §:n mukainen päätös koskien rauhoitetun lintulajin pyydystämistä ja häirintää

Hakija

Olli-Pekka Karlin

Asia

Lupahakemus 25 nuoren maakotkan (*Aquila chrysaetos*) pyydystämiseen ja varustamiseen seurantalaitteilla vuosina 2025–2028 tutkimustarkoituksessa Lapissa, Keski-Pohjanmaalla, Pohjois-Pohjanmaalla ja Keski-Suomessa.

Hakemus

Hakija hakee lupaa nuorten, noin 50 päivän ikäisten, maakotkien pyydystämiseen ja varustamiseen seurantalaitteilla, jotka keräävät tietoja mm. lintujen sijainnista ja lennosta. Hakija toimii kenttätöntekijänä Suomessa, mutta tutkimuksen vastuuhenkilö on tutkija Elham Nourami Ph.D (University of Konstanz, Saksa ja University of Lausanne, Sveitsi). Kerätty aineisto on lisäksi suomalaisten tutkijoiden sekä Luonnonvarakeskuksen ja ELY-keskusten käytettävissä. Lupaa haetaan ajalle 15.6.2025-30.4.2028 Lappiin, Keski-Pohjanmaalle, Pohjois-Pohjanmaalle ja Keski-Suomeen.

Kuvaus tutkimuksesta

Tutkimuksen tavoitteena on parantaa ymmärrystä siitä, miten erilaiset oppimismuodot vaikuttavat nuorten maakotkien liitokyvyn kehittymiseen. Tarkoituksena on tutkia, miten liito kehittyy nuorilla kotkilla vertaamalla kolmea eri populaatiota: Keski-Euroopan Alpit (Sveitsi), Pohjois-Eurooppa (Suomi ja Ruotsi) ja Alaska (Yhdysvallat). Nämä populaatiot elävät erilaisissa elinympäristöissä ja niiden elinkiertostrategiat ovat erilaiset. Alpeilla asuvat populaatiot ovat paikkalintuja, Suomessa ja Ruotsissa osittain muuttavia ja Alaskassa muuttavia. Elinkiertostrategioiden vaihtelu viittaa siihen, että liidon oppimiseen varhaisessa iässä kohdistuu erilaisia aikapaineita. Poikasten lentoonlähdon jälkeisen riippuvuusajan pituudessa on suurta vaihtelua populaatioiden välillä ja niiden sisällä. Muuttavat populaatiot saavuttavat itsenäisyyden 50 päivän kuluttua, mutta osittain muuttavat ja paikalliset populaatiot pysyvät vanhempiensa reviirillä 3–6 kuukautta. Tämän vaihtelun syyt ovat vielä epäselvät, mutta se voi viitata yksilöllisiin eroihin liitolennon oppimisessa.

Seurantalaitteiden kiinnittäminen poikasiin antaa tietoa siitä, miten liito kehittyy nuorilla kotkilla, mukaan lukien yksilöllisen oppimisen rooli. Kenttähavainnot viittaavat siihen, että nuoret kotkat lentävät emojensa kanssa pesästä lähdon jälkeen oppiakseen ja parantaakseen liitoaan. Jotta vanhempien rooli oppimisprosessissa, joka viittaa sosiaaliseen oppimiseen, voidaan todentaa, on tarpeen seurata nuoria maakotkia samanaikaisesti vähintään yhden emon kanssa.

Suomessa suuri määrä aikuisia maakotkia on jo varustettu seurantalaitteilla muita hankkeita varten. Tässä hankkeessa hyödynnetään jo merkittyjä yksilöitä ja pyritään kiinnittämään seurantalaitteet niiden poikasille. Näin voidaan seurata samanaikaisesti nuorten maakotkien (tämän lupahakemuksen mukaisesti merkittyjen) ja yhden vanhemman (jo merkitty) liikkumista. Projekti syventää tietämystä monimutkaisten

liikkumiskäyttäytymisten, kuten liitolennon, kehityksestä. Se auttaa ymmärtämään paremmin kehityksen muovautuvuutta yksilö-, populaatio- ja lajitasolla.

Pesäpoikasten pyydystämismenetelmä

Jo merkittyjen aikuisten pesiä seurataan ja poikaset varustetaan seurantalaitteilla, kun ne ovat noin 50 päivän ikäisiä. Puuhun kiipeämisen jälkeen jokainen poikanen (maakotkat saavat 1–2 poikasta) asetetaan pussiin, joka lasketaan alas pesäpuusta. Sen jälkeen kiinnitetään seurantalaitteisto. Merkityt nuoret kotkat palautetaan lopuksi pesään.

Linnut varustetaan seurantalaitteella (Bird Solar Cellular 45, e-obs GmbH). Laitteet kiinnitetään jalkasilmukka-valjailla, joita tutkimusryhmä on aiemmin käyttänyt menestyksekkäästi maakotkilla Keski-Euroopan Alpeilla, ja joiden on osoitettu vaikuttavan lintujen lentokykyyn vähemmän kuin perinteiset reppukiinnikkeet. Seurantalaitteen ja valjaiden paino on alle 60 g, mikä vastaa 1,0–2,1 % maakotkien ruumiinpainosta ja on alle yleisesti hyväksytyn 3 %:n rajan. Yhteensä kolmen vuoden aikana merkitään 25 nuorta maakotkaa.

Morfometriset mittaukset ja höyhennäytteiden kerääminen

Ennen seurantalaitteiden kiinnittämistä mitataan jokaisen linnun paino ja siipien pituus. Ennen vapauttamista jokaisesta linnusta otetaan höyhennäyte, jota käytetään DNA-analyysissä yksilön sukupuolen määrittämiseksi.

Aineiston analysointi

Suomessa kerätty aineisto analysoidaan yhdessä Sveitsissä, Ruotsissa ja Alaskassa kerättyjen tietojen kanssa. Seurantalaitteet kerää monisensoritietoja (GPS, kiihtyvyysanturi, magneettikenttäanturi ja gyroskooppi). Hakemuksessa on kuvattu tarkasti käytettäviä analyysijä.

Muun tyydyttävän ratkaisun puuttuminen

Aikaisemmat tutkimukset maakotkasta eri populaatioissa ovat tuottaneet runsaasti taustatietoa, jonka avulla voidaan suunnitella kenttätyö ja tiedonkeruu useilla kenttäpaikoilla (Suomi, Sveitsi, Ruotsi ja Alaska). Yhteistyökumppaneiden asiantuntemus ja kokemus mahdollistavat sen, että voidaan kerätä samanaikaisesti tietoa nuorista ja vanhemmista yksilöistä, jotta voidaan kvantifioida yksilölliset ja sosiaaliset oppimismahdollisuudet. Maakotka on IUCN:n luokituksen mukaan maailmanlaajuisesti elinvoimainen laji. Lisäksi niiden koon ansiosta ne voivat kantaa seurantalaitteita, joissa on useita antureita. Koska tarkoituksena on tutkia villieläinten käyttäytymisen kehitystä, ei luonnonvaraisia lintuja voida korvata. Kun tietoa on saatu luonnonolosuhteista, käytetään simulaatioita tulosten soveltamiseksi muihin lajeihin. Seurantalaitteilla varustettujen maakotkien käyttäytymisessä tai lisääntymisessä ei ole havaittu muutoksia.

Haittojen minimoiminen

Lintuja käsiteltäessä ja lähettäessä kiinnitettäessä ei havaita kivun reaktioita. Lintujen pyydystämiseen, pesästä ottamiseen, käsittelyyn ja mittaamiseen sekä höyhenten näytteenottoon liittyy vähäistä, lyhytaikaista stressiä. Höyhenten nypkiminen sukupuolen määrittämistä varten aiheuttaa pienen, lyhytaikaisen kipureaktion. Jos lintu on heikossa kunnossa tai stressaantunut pyydystämisen yhteydessä, se vapautetaan välittömästi ilman lisätoimenpiteitä. Tiimin asiantuntijaornitologit voivat määrittää linnun stressitason visuaalisen havainnon perusteella välittömästi pyydystämisen jälkeen (esim. liiallinen

hengästyminen). Poikaset varustetaan valjailla, kun ne ovat noin 50 päivän ikäisiä. Ne eivät vielä osaa lentää, joten poikaset eivät voi hypätä pesästä. Metsähallitus tarkastaa helikopterilla poronhoitoalueella sijaitsevat kotkanpesät ja arvioi poikasten iän tämän perusteella.

Määräykset, joita hakemus koskee

Maakotka on luonnonsuojelulain (9/2023) 69 §:n nojalla rauhoitettu. Lisäksi laji on vaarantunut.

Luonnonsuojelulain 70 §:n mukaan rauhoitettujen eläinlajien tahallinen pyydystäminen on kielletty. Luonnonsuojelulain 70 § kieltää rauhoitettujen eläinlajien tahallisen häirinnän, erityisesti eläinten lisääntymisaikana, tärkeillä muutonaikaisilla levähdysalueilla tai muuten lajien elämänsyklin kannalta tärkeillä alueilla.

Luonnonsuojelulain 83 §:n mukaan ELY-keskus voi myöntää luvan poiketa kielloista, jollei muuta tyydyttävää ratkaisua ole, mm. tutkimus- ja opetustarkoituksessa. Poikkeuksesta ei saa olla haittaa eliölajin suotuisan suojelutason säilyttämiselle tai sen saavuttamiselle.

Päätös ja lupaehdot

Varsinais-Suomen ELY-keskus myöntää hakijalle hakemuksen mukaisen luvan häiritä, pyydystää ja varustaa 25 maakotkan poikasta seurantalaitteilla alla luetelluin ehdoin.

1. Lupa maakotkien pyydystämiseen ja seurantalaitteistojen asentamiseen on voimassa 30.4.2028 asti Lapissa, Keski-Pohjanmaalla, Pohjois-Pohjanmaalla ja Keski-Suomessa.
2. Lintuja pyydystäessä, seurantalaitteistoa kiinnittäessä ja poistaessa sekä höyhennäytteitä ottaessa on toimittava rengastusluvassa mainituin ehdoin.
3. Em. toimenpiteet eivät saa vaarantaa linnun terveyttä tai hyvinvointia. Mikäli on vaarana, että lintu vahingoittuu, on toiminta lopetettava välittömästi.
4. Hakija vastaa siitä, että kaikki luvan mukaisiin toimenpiteisiin osallistuvat henkilöt noudattavat tämän luvan ehtoja.
5. Tämä lupa tai sen kopio on oltava mukana toimenpiteitä tehtäessä (esim. puhelimesta) ja pyydettyäessä lupa on esitettävä.
6. Mikäli toimenpiteitä tehdään perustetuilla luonnonsuojelualueilla, tulee hakijan tarvittaessa erikseen hakea lupaa poiketa näiden alueiden rauhoitusmääräyksistä. Yksityisten luonnonsuojelualueiden osalta lupaviranomainen on alueellinen ELY-keskus ja valtion suojelualueiden osalta Metsähallitus.
7. Hakija vastaa tarvittaessa yhteydenpidosta muihin viranomaisiin ja maanomistajiin.
8. Varsinais-Suomen ELY-keskus valvoo lupaehtojen noudattamista yhdessä alueellisten ELY-keskusten kanssa. Luvan valvonnan yhteydessä voidaan tarvittaessa tehdä tarkastuksia.
9. Luvan käytöstä tulee raportoida vuosittain seuraavan vuoden tammikuun loppuun (31.1.) mennessä. Raportti toimitetaan Varsinais-Suomen ELY-keskuksen kirjaamoon (kirjaamo.varsinais-suomi@ely-keskus.fi) päätöksen asianumerolla VARELY/3183/2025 varustettuna. Raportista tulee ilmetä linnuille tehtyjen toimenpiteiden keskimääräinen kesto, ajankohta ja sijainti, reviiiritiedot, tieto seurantalaitteistojen toiminnasta ja pyydystettyjen maakotkien sukupuoli. Myös mahdolliset lähettimien poistot tulee raportoida. Lisäksi raportoinnissa tulee antaa arvio toimenpiteiden vaikutuksista maakotkiin.

10. Hakijan tulee pyydettyäessä luovuttaa paikannusaineisto Varsinais-Suomen ELY-keskukselle suojelutarkoitusta varten. ELY-keskus voi harkintansa mukaan luovuttaa materiaalia kolmansille osapuolille em. tarkoituksessa.
11. Hakijan on lähetettävä kerätty paikannusaineisto maakotkan seurannasta vastaavalle Metsähallitukselle niin pitkään, kuin seurantalaitteisto on toiminnassa. Paikannusaineistoa lähetettäessä tulee antaa poikkeusluvan asianumero VARELY/3183/2025. Aineisto tulee lähettää kerran vuodessa. Lisäksi hakija voi jakaa Metsähallitukselle tunnuksot lähetinpalveluun live-seurantaa varten.

Perustelut

Hakemus täyttää luonnonsuojelulain 83 §:n ehdot ja luonnonsuojelulain rauhoitussäännöksistä voidaan poiketa tutkimus- ja opetustarkoituksessa. Lisäksi EU:n lintudirektiivin artikla 10 velvoittaa jäsenvaltioita edistämään lintukantojen tutkimusta.

Tutkimuksen tarkoituksena on seurata samanaikaisesti emoa ja poikasta ja selvittää, miten liitokyky kehittyy poikasilla eri populaatioissa. Samaa seuranta-aineistoa voidaan hyödyntää myös esimerkiksi Luonnonvarakeskuksen tutkimuksissa tai erilaisiin hankkeisiin liittyvissä vaikutusten arvioinneissa. Valtaosa olemassa olevasta seuranta-aineistosta on aikuisilta maakotkilta, ja nuorten maakotkien liikkumisessa on vielä merkittäviä tietopuutteita.

Muuta tapaa saada vastaavaa seuranta-aineistoa tutkimuskäyttöön ei ole osoitettavissa. Jotta emoa ja poikasta voidaan seurata samanaikaisesti, tulee voida valjastaa uusia poikasia seurantalaitteilla. Aikuisten maakotkien osalta hyödynnetään aiemmin merkittyjä yksilöitä. Kyseessä on vakiintunut menetelmä, jolla ei ole todettu olevan negatiivisia vaikutuksia lyhytaikaisen häiriön lisäksi. Mikäli lintu reagoisi pyydystämiseen erityisen voimakkaasti, lopetettaisiin toimenpiteet tämän yksilön osalta. Hakijalla on laajasti kokemusta maakotkien pyydystämisestä sekä seurantalaitteiden asentamisesta, joten hänellä on osaamista tunnistaa tällaiset tilanteet. Em. syistä luvanmukainen toiminta ei vaaranna maakotkan suotuisan suojelutason saavuttamista.

Sovelletut oikeusohjeet

Luonnonsuojelulain (9/2023) 1 §, 69 §, 70 §, 83 §, 121 §

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi luonnonvaraisten lintujen suojelusta (2009/147/EY, lintudirektiivi), artikkelit 1 ja 10

Laki sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa (13/2003) 19 §

Laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (808/2019) 122 §

Valtioneuvoston asetus (794/2024) elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten, työ- ja elinkeinotoimistojen sekä kehittämis- ja hallintokeskuksen maksullisista suoritteista vuonna 2025

Päätöksen voimaantulo

Varsinais-Suomen ELY-keskus on lain oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (808/2019) 122 §:n nojalla päättänyt, että tämä päätös pannaan täytäntöön lainvoimaa vailla olevana. Luvan mukaisiin toimenpiteisiin tulee voida ryhtyä ennen kuin päätös on saavuttanut lainvoiman. Maakotkan poikaset ovat pian siinä iässä, että niille voidaan asentaa seurantalaitteisto. Jotta tutkimukseen saadaan riittävä määrä aineistoa, tulee

ensimmäisten poikasten seuranta pystyä aloittamaan tänä vuonna. Päätöksen täytäntöönpanoa ei voida päätöksen luonteen ja tutkimuksellisen intressin vuoksi lykätä.

Muutoksenhaku

Tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla Turun hallinto-oikeuteen. Valitusosoitus on liitteenä, päätös on annettu tiedoksi yleistiedoksiannolla.

Asiakirjan hyväksyntä

Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt ylitarkastaja Liisa Maanpää-Pakkanen ja ratkaissut yksikön päällikkö Olli Mattila.

Liitteet

Valitusosoitus

Tiedoksi

Päätös on annettu tiedoksi yleistiedoksiannolla.

Suoritemaksutta

Tämä asiakirja VARELY/3183/2025 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument VARELY/3183/2025 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Maanpää-Pakkanen Liisa 16.06.2025 10:29

Ratkaisija Mattila Olli 16.06.2025 11:49